

Odborná příloha k doporučením „Veřejný prostor pro všechny: 8 kroků ke zvládnutí bezdomovectví v ČR“

1. Úvod a legitimace dokumentu

Tento dokument slouží jako odborná příloha k doporučením z dokumentu „***Veřejný prostor pro všechny: 8 kroků ke zvládnutí bezdomovectví v ČR***“. Cílem dokumentu je poskytnout kontext a odborné zdůvodnění navrhovaných opatření - tedy kroků a doporučení pro systémová řešení bezdomovectví, které mají inspirovat tvorbu veřejných politik. Shrnujeme výstupy odborné diskuse, terénní zkušenosti a dostupná data z Kulatého stolu k bezdomovectví. Cílem není shrnout všechny aspekty bezdomovectví, ale ukázat souvislost mezi veřejným prostorem, zdravím, sociální stabilitou a systémovým selháním a navrhnout realistická řešení.

Shrnutí 8 kroků - Co je třeba zahájit co nejdříve:

- **MHMP: V Praze schválit „[Koncepti dostupnosti veřejných toalet](#)“** vypracovanou IPR, doplňující městskou páteřní síť + podporující komerční podniky nabízející toalety zdarma. Koncepte jako taková je tiskem RHMP č. 2444 ze dne 3.11. ve stavu, kdy RHMP bere na vědomí informace z analytické části a schvaluje záměr na vypracování Koncepte přístupnosti veřejných toalet v hlavním městě.
- **MPSV a MZd: Zahájit pilot street medicine ve spolupráci s Mediky na ulici**, kteří působí jako dobrovolničtí pouliční lékaři v rámci celé ČR
- **MPSV: Vytvořit metodiku sběru dat o bezdomovectví s ohledem na ETHOS i cizince.**
- **MPSV: Vytvořit expertní a pracovní skupiny a uzpůsobit je také jako poradní orgány.**
- **MHMP a MPSV: Ustanovit pravidelný formát kontinuálního odborného dialogu a návrhů řešení** (např. každoroční kulaté stoly).

2. Kontext Kulatého stolu

Kulatý stůl „***Veřejný prostor pro všechny – o potřebě systémového řešení bezdomovectví***“ proběhl 6. 11. 2025 ve Strakově akademii v Praze (13:00–18:00). Akce se uskutečnila pod záštitou zmocněnkyně vlády pro lidská práva Kláry Šimáčkové Laurenčíkové a radní Prahy 1 pro sociální věci a bezbariérovost Ivany Antalové. Vznikl z iniciace a za organizace Úřadu vlády ČR, Místní místním, Sdružení Nového Města pražského a radní Ivana Antalová (Praha 1). Odborné příspěvky i reakcí v diskuzi se zúčastnili zástupci ministerstev, samospráv, odborných organizací, neziskového sektoru i lidé se zkušeností s bezdomovectvím.

Akce navázala na konferenci „[Bezdomovectví jako společný problém](#)“ (2024), kterou pořádala Praha 1 a Místní místním, pod záštitou zmocněnkyně vlády pro lidská práva Kláry Šimáčkové Laurenčíkové – tato akce byla prvním současným společným apelem na nutnost řešení problematiky bezdomovectví na národní úrovni.

Kulatý stůl „***Veřejný prostor pro všechny***“ upozornil na nutnost prioritizace řešení bezdomovectví, tentokrát s ohledem na veřejný prostor. Přichází s konkrétními doporučeními pro relevantní aktéry. Veřejný prostor vyžaduje propojení sociální a zdravotní sféry, bezpečnosti, urbanismu a správy měst a lokalit. Řešením je prioritizace tématu, práce založená na datech, multidisciplinární spolupráce, zohlednění zahraniční dobré praxe, důraz na cíl v dostupné infrastruktuře měst a ohled na zranitelné skupiny a jejich zapojení do řešení problémů.

3. Metodický rámec

Výstupy tohoto dokumentu se zakládají na:

- Odborné zkušenosti a praxi neziskových organizací, odborníků, externích subjektů, měst a městských částí
- Přímé zkušenosti lidí bez domova
- Existujících národních i zahraničních výzkumech a strategických dokumentech
- Meziresortní a dlouhodobé spolupráci mezi zapojenými aktéry.

4. Veřejný prostor a zjevné bezdomovectví: základní rámec

Co je zjevné bezdomovectví

- Zjevné bezdomovectví označuje situaci lidí, bez střechy - nemají přístup k žádné formě bydlení, přespávají ve veřejném prostoru, na ulici, v parcích či lesích, v provizorních přístřešcích, dopravních prostředcích či jednorázových noclehárnách.
- Pro tyto osoby není veřejný prostor volbou, ale existenční nutností. Je místem spánku, hygieny, přežití i sociálních kontaktů. Je místem, kde je pro ně každodenné nutné naplňovat základní potřeby.
- Ve veřejném prostoru nepotkáváme jen lidi ve zjevném bezdomovectví, ale také lidé, kteří jsou bezdomovectvím ohroženi, jsou ve skrytém bezdomovectví, na ubytovnách, u přátel nebo azylových domech.

Rozsah problému

- V ČR žilo podle MPSV cca 270 000 lidí v bytové nouzi, z toho nejméně 18 000 ve zjevném bezdomovectví (2022). Tento počet je podhodnocený - nezahrnuje skupiny jako cizinci bez domova nebo lidi žijící v soukromých ubytovnách. Podle nového průzkumu MPSV (2025) je v ČR přímo bez domova cca 160 000 lidí, nepočítaje cizince.
- Podle FEANTSA čelí v EU bytové nouzi cca 5 % populace, přičemž trend je rostoucí. (FEANSTA)
- Rychlý růst cen bydlení a nedostatek dostupného bydlení situaci dále zhoršují (Platforma pro sociální bydlení).
- Vzhledem k tomu, že mnoho států EU nepoužívá komplexní metodologii pro sčítání lidí bez domova, jsou data většinou silně podhodnocena - protože například nezapočítává některé kategorie [ETHOS](#).
- Bezdomovectví není selháním jednotlivce, ale projevem systémových selhání v oblasti bydlení, sociální politiky a zdravotní péče. Bezdomovectví je problémem, který je nezbytné řešit systémově.

5. Urgentnost tématu

Proč je veřejný prostor vzhledem k lidem bez domova, a vůbec bezdomovectví něco, co bychom měli řešit? V následujících řádcích získáte kontext k jednotlivým navrhovaným osmi krokům.

Bezdomovectví je komplexní systémový problém (krok 3)

Řešení bezdomovectví nelze redukovat pouze na problém jednotlivce nebo otázku pořádku. Je to téma, které řeší celá Evropa, a dotýká se vícero resortů: veřejného zdraví, sociální politiky a správy měst. Proto vyžaduje multidisciplinární přístup propojující sociální a zdravotní sféru, bezpečnost, urbanismus a správu měst. Veřejný prostor je sdíleným prostorem všech, ale pro lidi bez domova není volbou, nýbrž každodenní nutností přežití. Absence koordinované podpory, prevence a meziresortní spolupráce vede k prohlubování sociálního vyloučení lidí bez domova, zvyšuje zdravotní rizika, navyšuje rizika eskalace konfliktů v sousedství a vede k neefektivnímu vynakládání veřejných prostředků i přetěžování pomáhajících služeb. Restrikce vůči lidem bez domova problém neřeší, pouze ho přesouvají na jinou lokalitu či městskou část, kde se řeší znovu. Některá města a městské části jsou nadměrně zatíženy řešením problémů spojených s bezdomovectvím. Není, kdo by bezdomovectví řešil prioritně na národní úrovni. Počet lidí v nouzi prokazatelně stoupá. Je třeba prioritizovat téma a zavádět adekvátní opatření jak v rámci veřejného prostoru, tak nezbytně i v oblasti bydlení a podpory sociálních služeb.

V rámci prioritizace tématu bezdomovectví dále doporučujeme:

- Systematicky zapojovat lidi se zkušeností s bezdomovectvím do řešení bezdomovectví. **(krok 6)**
- Zajistit mezioborovou spolupráci v rámci veřejného prostoru a bezdomovectví. **(krok 7)**
- Převzít každoroční organizaci kulatých stolů k bezdomovectví (nebo podobnou formu odborného dialogu) a vytvářet doporučení ke změnám politik na základě výstupů. **(krok 8)**

Je třeba si uvědomit urgenci a komplexnost tématu a dále zohlednit následující aspekty:

Nedostatek základní infrastruktury je systémový problém, jeho dopady jsou nedůstojné a prohlubují sociální vyloučení lidí bez domova (krok 1)

Funkční veřejné toalety jsou jedna z podmínek, která umožňuje důstojný pobyt ve veřejném prostoru. Je to služba, která zpřístupňuje město pro všechny. Přístup k čisté toaletě navíc představuje základní bod pro zlepšení životní situace lidí bez domova. I hlavní město se potýká s nedostatečnou infrastrukturou veřejných toalet. S dostupností a kvalitou veřejných toalet je podle IPR spokojeno jen 11 % obyvatel. Nedostatek toalet, sprch a zdrojů pitné vody obecně v českých městech je nejen hygienickým, ale i sociálním problémem, který zvyšuje napětí ve městech, vede k většímu znečištění měst a přináší zdravotní rizika nejen lidem bez domova, ale celé veřejnosti. Zahraniční praxe i tuzemské průzkumy přitom ukazují, že investice do této infrastruktury jsou finančně efektivnější než krizové zásahy. Řešení známe, například pro Prahu je třeba aby Praha přijala návrhy opatření pro magistrát, který vypracoval IPR a má být předložen do září–listopadu 2026. Další města ČR se mohou tímto krokem inspirovat.

Základní infrastruktura je prevence. Veřejný prostor, který postrádá dostatek míst s toaletami, vodou a hygienickým zázemím, prohlubuje sociální propad a zvyšuje konflikty. Infrastrukturu základních služeb jako je toaleta, voda a další, jsou základem pro celé městské obyvatelstvo. Lidé bez domova ale absence těchto služeb uvádí ještě do hlubšího vyloučení, navíc nedostatečná hygiena vytváří problémy ve veřejném prostoru, kde lidé bez domova žijí. Tyto služby nejsou benefitem, ale základním předpokladem bezpečnosti a zdraví města, dá se kombinovat s finančně výhodnou sítí soukromých podniků, nabízejících služby zdarma, a tak nemusí být zbytečně nákladná. Slouží navíc všem skupinám lidí, včetně turistů a přispívá tak ke zvyšování standardů našich měst. V neposlední řadě máme příklady ze zahraničí, které fungují.

Absence infrastruktury základních služeb vede k:

- hygienickým rizikům
- zvýšeným nákladům na úklid a represi
- stigmatizaci a vytlačování lidí z veřejného prostoru.

Zahraniční i tuzemská praxe ukazuje, že investice do základní infrastruktury jsou finančně efektivnější než následné krizové zásahy.

→ viz [KONCEPCE PŘÍSTUPNOSTI VEŘEJNÝCH TOALET](#) (IPR, 2023)

→ viz [Veřejný prostor](#) (Místní místním a Architekti bez hranic, 2021)

Zdravotní stav lidí bez domova a tedy nutnost mezioborové spolupráce (krok 2)

Zdravotní situace lidí bez domova je vážná. Terénní zdravotní péče (street medicine) doplňuje roli státu bez právního a finančního rámce. Lidé ve zjevném bezdomovectví trpí často řadou závažných zdravotních problémů. Umírají výrazně dříve na preventabilní příčiny. Počet lidí bez domova se a jejich potřeby zdravotního ošetření se přitom zvětšuje. Mnoho z nich nemůže dojít do kamenné ordinace anebo potřebuje pravidelné převazy a ošetření v místě, kde žijí. V Praze například existují pouze dvě ordinace pro lidi bez domova, které jsou silně přetížené a na počty lidí bez domova nedostačují (Naděje, Armáda Spásy).

Terénní zdravotní péče (street medicine) existuje, ale není legislativně ukotvena ani financována. Studenti, kteří street medicine v ČR dobrovolnicky, bez systémové podpory a v několika městech poskytují, jsou na hranici svých možností. Lidé bez domova, kteří potřebují jejich pomoc, přibývá. Bez systémové podpory dobrovolné

aktivity nestačí. Koncept street medicine je přitom běžný v USA, Kanadě, Rakousku nebo Německu. V Česku však neexistuje právní rámec, který by tento typ péče (pouliční medicínu) umožňoval – umožňoval její výkon a podporu v rámci zákona o zdravotních službách. Studenti nemohou být mimo kamenné ordinace nebo domácí prostředí registrovanými poskytovateli zdravotní péče, a přesto reagují na reálnou mezeru v systému. Chybí i začlenění tématu sociálního vyloučení a bezdomovectví do výuky na lékařských fakultách (výjimkou je 3. LF UK).

NADĚJE zveřejnila výzkum prokazující nutnost péče o specificky zranitelné skupiny lidí (viz níže). Zpráva o zdraví lidí bez domova a (ne)dostupnosti zdravotní péče ukazuje ucelený a aktuální pohled na zdravotní stav lidí bez domova v České republice a na překážky, které jim brání v přístupu ke zdravotní péči. Výzkum mimo jiné ukazuje, že zlepšení dostupnosti zdravotní péče pro lidi bez domova nelze dosáhnout bez hlubší spolupráce mezi zdravotnickým a sociálním sektorem.

Je třeba ve spolupráci MPSV a MZ znovu otevřít již dříve projednávanou možnost pilotního projektu street medicine s jeho možným zavedením do zákona 372/2011 Sb. Zákon o zdravotních službách, nebo najít jiné cesty k prokázání přínosu street medicine a jejího legislativního ukotvení.

→ viz [Zpráva o zdraví lidí bez domova a \(ne\)dostupnosti zdravotní péče](#) (NADĚJE, 2025)

Nepřátelská architektura a potřeba citlivého urbanismu (krok 4)

Prvky veřejného prostoru navržené tak, aby odrazovaly či znemožňovaly pobyt určitým skupinám lidí, zejména lidem bez domova a podpořit tak veřejný prostor pro všechny - např. lavičky, které jsou záměrně odstraňovány nebo rozdělovány, aby na nich nešlo ležet či bodce, které zamezují lidem v sezení ve veřejném prostoru.

Kvalitní veřejný prostor pomáhá všem Urbanismus zohledňující zranitelné skupiny obyvatel prospívá seniorům a seniorkám, rodinám, lidem se zdravotním postižením i turistům a turistkám. Nepřátelská architektura problém neřeší, pouze ho přesouvá.

Veřejný prostor často nezohledňuje potřeby zranitelných skupin, včetně lidí bez domova. Nepřátelská architektura problém neřeší, pouze přesouvá, a zvyšuje vyloučení těchto skupin. Omezit nepřátelskou architekturu je nezbytné, aby ve veřejném prostoru mohly fungovat důstojně všechny skupiny obyvatel. Veřejný prostor v současné době nezohledňuje potřeby lidí v situaci zjevného bezdomovectví. V rámci městského plánování je třeba zohledňovat zranitelné skupiny jako jsou i lidé bez domova a v nouzi. Je třeba, aby sociální odbory spolupracovaly s odbory veřejného prostoru na úrovni MČ i měst. Pak je možné Navrhnout a implementovat itineráře měst s ohledem na zranitelné skupiny a omezit nepřátelskou architekturu a podporovat design veřejného prostoru pro všechny.

→ viz [Veřejný prostor](#) (Místní místním a Architekti bez hranic, 2021)

Nedostatek dat zhoršuje plánování (krok 5)

ČR postrádá kontinuální a citlivý sběr dat o bezdomovectví dle mezinárodní definice ETHOS, což brání efektivnímu plánování a rozhodování. Chybí systematická data o celé škále bezdomovectví dle ETHOS, citlivá k cílové skupině, která by zohledňovala i cizince a všechny formy bezdomovectví a umožnila tak efektivní rozhodování a vytváření adekvátních opatření. Bez dat nelze plánovat. Řešením je zavést kontinuální sběr dat o bezdomovectví – počty a potřeby lidí bez domova, k tomu doporučujeme vytvořit metodiku sběru dat, zohledňující všechny kategorie bezdomovectví dle mezinárodní definice ETHOS, vč. cizinců, a sbírající data o jejich potřebách.

Dále chybí meziresortní koordinace (MPSV a MZd) a prevence. Je třeba:

- otevřít meziresortní dialog o veřejném prostoru důstojném a bezpečném pro všechny,
- sdílet odborná data, terénní praxi a zahraniční inspirace,
- podniknout první kroky v 2026
- položit základ pravidelné spolupráce a prioritizaci tématu bezdomovectví mezi státem, městy, neziskovým sektorem a odbornou veřejností.

→ viz [Mezinárodní definice bezdomovectví ETHOS](#) (FEANTSA)

6. Rizika nečinnosti

- Nárůst sociálního vyloučení, znečištění a konfliktů ve veřejném prostoru.
- Zvýšení zdravotních komplikací a nákladů na akutní zdravotní péči lidí bez domova.
- Eskalace represivních opatření a kriminalizace bezdomovectví.
- Nerovnoměrné zatížení měst, městských částí a veřejných rozpočtů.
- Poškození image měst jako funkčních a bezpečných míst.

7. Citace některých organizátorů a řečníků Kulatého stolu:

„Situace ve veřejném prostoru nás velmi trápí, protože se dlouhodobě v rámci centra metropole podílíme na jeho správě a koordinaci. I proto jsme tuto diskuzi iniciovali a jsme opravdu velmi rádi, že se jí v takovém rozsahu a duchu a navíc na půdě Úřadu vlády podařilo uskutečnit. Veřejný prostor patří všem a věříme, že společným dialogem odborníků, samospráv i lidí se zkušeností s bezdomovectvím můžeme hledat cesty k městu, které je skutečně přívětivé a důstojné pro každého. Pro zásadní změnu jsou však nezbytné systémové kroky – a těch můžeme dosáhnout jen ve široké spolupráci. Děkuji ještě jednou všem, kteří se zapojili.“

Monika Vlková, spoluorganizátor kulatého stolu, Sdružení Nového Města pražského

„Velké poděkování všem, kdo pracují ve službách. V rámci veřejného prostoru nám chybí inkluzivní mindset. Prvně jdeme do řešení represe. Potřebujeme dělat právě toto: scházet se v rámci různých aktérů a kultivovat dialog. Formát kulatého stolu je důležitý.“

Klára Šimáčková Laurenčíková, zmocněnkyně vlády pro lidská práva 2025

„Funkční veřejné toalety představují jednu ze základních podmínek, abychom ve veřejném prostoru mohli všichni důstojně fungovat.“

Vojtěch Luxemburk, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy (IPR)

„Lidé bez domova potřebují ohřívačky, úložné prostory, sprchy a WC, protože to je bazální potřeba všech lidí. Vy se můžete jít ohřát domů, my ne.“

Jarka, žena se zkušeností s bezdomovectvím, Místní místním

„Počty lidí, co potřebují naši péči, rostou, a my už se dostáváme na hranice svých možností. Zavedení terénních zdravotních programů, které poskytují přímou péči, je nezbytné, pokud chceme řešit příčiny, a ne jen důsledky. Musíme počítat s tím, že ti lidé (lidé bez domova) budou přibývat a že to musíme začít řešit hodně rychle.“

David Tichý, Medici na ulici

„Bezdomovectví je celoevropský systémový problém a měli bychom k němu proto přistupovat s adekvátní vážností. Potřeby lidí bez domova známe, ale v praxi je přehlízíme. Dokud města lidem ve zjevném bezdomovectví nezajistí základní služby jako přístup na toaletu a vodu, nemůžeme po nich chtít, aby důstojně fungovali ve veřejném prostoru, natož aby svojí situaci řešili.“

Ester Pacltová, Místní místním

8. Vazba na strategické dokumenty

Navrhovaná opatření jsou v souladu mmj. s následujícími strategickými dokumenty:

- [Strategie sociálního začleňování 2021–2030](#)
- [Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2026-2030](#)
- [Akční plán 2024-2026 Strategie sociálního začleňování 2021-2030](#)
- [Analýza potřeb a možností způsobu zpřístupnění zdravotní péče, která by byla poskytována přímo na ulici](#)

- Vazba 8 kroků - doporučení na Cíle Akčního plánu:

- **Vazba na Krok 2:** 4.7.a Akčního plánu: Systémově řešit faktickou nedostupnost zdravotních služeb pro sociálně vyloučené osoby, osoby ohrožené sociálním vyloučením a osoby jinak znevýhodněné. (MPSV, MZD)

Cíl 4.7.c: Rozvinutí modelu kulturně a sociálně senzitivního přístupu ve zdravotní péči. (MZd, MPSV)

Cíl 4.7.e: Podpora zpřístupnění nízkoprahové ambulantní a terénní zdravotní péče zohledňující možnosti a limity lidí bez domova (limitovaná zdravotní gramotnost a možnosti dodržovat léčebný režim v konkrétním stupni bytové nouze, omezené možnosti úhrad indikovaných zdravotních prostředků, léčiv, doplňků stravy atd.). (MPSV, MZd)

- **Vazba na Krok 3:** Cíl 4.9.a Akčního plánu: Podpora preventivních přístupů k zajišťování bezpečnosti a veřejného pořádku. (MV)

- **Vazba na Krok 6:** Cíl 2.3.b Akčního plánu: Posílit participaci osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na rozhodování o řešení sociálního vyloučení. (MMR)

- Vazba na Krok 7:

Cíl 2.4.b Akčního plánu: Zvýšit kvalitu a koherenci veřejných politik a tím zvýšit jejich vliv na oslabování procesů sociálního vyloučení a omezování územní koncentrace sociálního vyloučení. (MMR)

Cíl 3.b: Vytvořit předpoklady pro koordinaci podpory v území. (MPSV)

Cíl 4.3.e: Vytvořit podmínky pro snižování prahů pobytových a ambulantních služeb pro osoby v extrémním sociálním vyloučení v případech, kdy podmínky vymezující působnost sociálních služeb, spoluúčast klientů i přístup (pravidla) poskytovatelů omezují či znemožňují řešení nepříznivé sociální situace, resp. přístup cílové skupiny ke službám. (MPSV)

Cíl 4.6.b: Snižovat riziko ztráty bydlení a bezdomovectví na základě komplexní a individualizované podpory při využívání multidisciplinární spolupráce pracovníků ÚP, obcí, NNO a sociálních služeb. (MPSV)

- **Vazba na Krok 8:** Cíl 2.2.a Akčního plánu: Vytvořit funkční systémy sociálního začleňování na lokálních a regionálních úrovních v územích s největší koncentrací sociálně vyloučených lokalit a sociálním vyloučením ohrožených osob (Realizace každoročního celostátního setkání v daném roce podporující zavádění inovativních přístupů a metod a využívání osvědčených praxí.). (MPSV, MMR)

8. Přílohy a doprovodné materiály, kontakty

- Příloha 1 – [Data, program, tisková zpráva kulatého stolu](#)
- Příloha 2 – [Výstupy organizací](#)
- Příloha 3 – Přepis Kulatého stolu - viz [web Místní místním](#) (sekce Výstupy)
- Příloha 4 – 8 kroků - Doporučení - viz web Místní místním

Hlavní dokumenty relevantní k tématu:

- IPR – [KONCEPCE PŘÍSTUPNOSTI VEŘEJNÝCH TOALET](#)
- Místní místním
 - [Průzkum potřeb lidí bez domova v Praze a Brně 2025](#)
 - [O předsudečném násilí, 2025](#)
 - [O bezdomovectví citlivě, 2024](#)
 - [Veřejný prostor, 2021](#)
- NADĚJE – [Zpráva o zdraví lidí bez domova a \(ne\)dostupnosti zdravotní péče](#)

Dokument vypracovali Místní místním. Kontakty na hlavní organizátory Kulatého stolu:

- Místní místním – Ester Pacltová, ředitelka info@mistnimistnim.cz +420 733 161 564
- Radní Ivana Antalová za Prahu 1: ivana.antalova@praha1.cz +420 777 036 971
- Sdružení Nového Města pražského, z.s.: Monika Vlková, výkonná ředitelka monika.vlkova@centrumprahy.cz, +420 603 460 076